

Universitatea
„Ștefan cel Mare”
Suceava

Facultatea de Litere
și Științe ale Comunicării

TEZĂ DE DOCTORAT

DOMENIUL FILOLOGIE

Terminologia populară a plantelor medicinale

REZUMAT

CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC:

Prof. univ. dr. Ion-Horia BÎRLEANU

DOCTORAND:

Viorica VELECICO

Suceava, 2016

1. Demersul întreprins în această lucrare vizează abordarea terminologiei botanice populare românești în strânsă legătură cu civilizația și cultura comunității tradiționale românești, astfel încât cercetarea să reflecte modul în care organizarea lexicală a unei limbi indică experiența de cunoaștere a lumii de către o comunitate etnică. Această abordare își propune să corespundă cerinței studierii limbajului din perspectiva universalității culturii, exigență formulată de Eugeniu Coșeriu. Marele lingvist situează lingvistica cel mai aproape de modul de a fi al omului. Prin urmare și studiul terminologiei (de factură populară, îndeosebi) dintr-o anumită limbă istorică este întotdeauna dependent de cultura și civilizația unui popor.

Pentru a depăși nivelul cercetării de tip general terminologic, în studiul de față luăm în considerație cadrele cognitive și modelele culturale fixate în limba română la nivelul terminologiei botanice populare. Terminologia unui domeniu nu poate fi studiată fără a se recurge la conceptualizarea realului de către societate în istorie. Cultura și civilizația populară tradițională semnifică, în mod obișnuit, cultura și civilizația dezvoltată la nivelul poporului. Noțiunile de *cultură* și *civilizație* sunt foarte complexe, cele două concepte definind tot ceea ce omul a imaginat și a produs ca ființă socială, din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre.

Tradiția contribuie la menținerea valorilor culturii populare. În terminologia botanică populară s-au conservat valorile culturale. Cunoașterea denumirilor de plante și a tradițiilor legate de acestea contribuie la menținerea specificului și identității populare a poporului român. Studiul denumirilor populare de plante este cu atât mai necesar, cu cât asistăm la dispariția comunităților tradiționale. Astfel, este necesar să se tezurizeze informațiile legate de cultura spirituală a comunităților tradiționale. Tendința puternică spre urbanizare poate estompa identitatea culturală.

Studiul de față își propune o abordare interdisciplinară. În analiza termenilor botanici populari se face apel la cunoștințele unor discipline conexe (lingvistică, medicină, botanică), datorită complexității problemei denumirilor populare de plante, acest fapt ducând la lărgirea considerabilă a câmpului de investigație. Fără îndoială, denumirile populare românești de plante oferă informații despre cultura și mentalitatea poporului român și este un fapt recunoscut că termenii botanici populari evidențiază legăturile pe care omul societăților tradiționale le-a avut cu tot ceea ce îl înconjură. Mai mult decât atât, informațiile despre medicina populară scot în evidență obiceiurile, practicile folosite de comunitățile tradiționale în vederea vindecării. În prezent, asemenea studii au o deosebită valoare și se constituie într-o ramură de *medicină alternativă*, din ce în ce mai folosită și chiar asimilată de medicina clasică. Observăm din ce în ce mai des că medicii au competențe și în fitoterapie. Studiul medicinei empirice oferă, pe lângă unele informații care au rămas valabile și în prezent, și informații despre maniera în care omul s-a raportat la magie și religie.

Studiul terminologiei botanice populare presupune cunoașterea ansamblului credințelor și obiceiurilor poporului român, mitologia, legendele. Termenii botanici populari constituie o modalitate de identificare a specificului poporului român, deoarece cuvintele exprimă și atitudinea spirituală a întregii comunități lingvistice, mentalitatea vorbitorilor. Modelele culturale, spirituale și de cunoaștere sunt fixate în limbă și transmise prin ea.

Din cele mai vechi timpuri, plantele au avut o deosebită importanță în viața omului, importanță dovedită și de faptul că există atâtea mituri, legende, credințe legate de acestea. Unele plante și-au creat „renumele” prin „proprietățile malefice”; dintre acestea, pot fi menționate mătrăguna, cucută, măselarița, bozul, socul etc. Altele s-au înconjurat de „dragoste” sau de „bucurie”: sânziana, cicoarea, busuiocul, iasomia etc. În zilele noastre, tradiția vindecării cu ajutorul plantelor și-a dobândit recunoașterea meritată, cu prioritate în lumea științifică actuală, ceea ce este de bun augur.

O lucrare de acest fel, menită să adune și să interpreteze termeni de botanică populară românească, este necesară și utilă, întrucât poate oferi un sprijin pentru toți cei interesați de domeniul spiritualității poporului român, pentru toți cei doritori să descopere o parte din profunzimea sufletului acestui popor. Creatorul adevărat este omul de la sate, pentru că acesta a păstrat mai bine legăturile cu trecutul, iar tradițiile și obiceiurile au avut o însemnătate deosebită, deoarece dețineau puterea de a alina durerile, necazurile, tristețea, dar și de a oferi bucurie, belșug și a apropia oamenii mult mai mult într-o caldă comuniune. Această zonă a culturii populare a polarizat atenția specialiștilor prin marea bogăție de tradiții. A vorbi despre termenii botanici populari fără o cunoaștere, în prealabil, a istoriei poporului român nu se poate realiza fără a se pierde tocmai profunzimea semnificațiilor ascunse care stau în spatele denumirii unor termeni populari. Terminologia botanică populară se situează într-o sferă culturală extinsă și este circumscrisă relației limbă-cultură.

Așadar, studiul de față își propune o succintă înfățișare a problemei terminologiei botanice populare românești, cu o atenție specială îndreptată asupra denumirilor de plante medicinale. Analiza termenilor botanici populari românești prezentată în această lucrare are în vedere următoarele aspecte: procedeele de denominare în lexicul botanic popular, și anume metaforizarea, derivarea, compunerea, conversiunea, contaminația și etimologia populară, precum și specificitatea culturală a poporului român fixată la nivelul terminologiei botanice populare.

2. Materia lucrării este distribuită pe patru capitole, dintre care primele două au rolul de a circumscrie, din punct de vedere istoric și teoretic, tema aleasă. Cercetarea efectivă, *in extenso*, a terminologiei populare românești a plantelor medicinale a fost făcută preponderent în cel de-al treilea capitol, în timp ce al patrulea capitol a completat un atare demers prin evidențierea influențelor pe care le-au avut gândirea magică și viziunea populară în general asupra procesului de denominare a plantelor medicinale.

2.1. În primul capitol am prezentat un scurt istoric al preocupărilor legate de consemnarea denumirilor populare românești de plante, precum și al celor referitoare la vindecarea cu ajutorul plantelor, frecvent asociate cu diverse practici magice. Au fost amintite preocupări datând din cele mai vechi timpuri, localizate în Mesopotamia, Egipt, China etc. Pentru antica lume greco-romană au fost trecute în revistă contribuțiile unor savanți ca Teofrast, Dioscorides Pedakios, Plinius Secundus etc. Dintre vechii savanți preocupați de medicină, interesați de proprietățile plantelor medicinale, i-am menționat pe cei mai importanți, de la Hipocrate și (mai târziu) Paracelsus până la Claude Bernard. Totodată, am evidențiat studiile cele mai semnificative care au urmărit procesul de denominare a plantelor, culegerea, gestionarea, clasificarea acestor termeni, dar și studiile care au determinat mutații în activitatea de strângere și de clasificare a termenilor botanici populari. Astfel, pentru mediul românesc, am notat activitatea de pionerat a lui

Costache Vârnab (începând cu 1835), urmat de I. Edel, de Szabo și Czihac ș.a.m.d. La fel, nu am lăsat neremarcată existența unor documente mai vechi care atestă utilizarea plantelor în medicina noastră tradițională, de exemplu: un *Herbarium* (tipărit la Cluj în 1578), *Lexicul slavo-român* (din sec. al XVII-lea), ce conține recomandări interesante, și altele. De altminteri, nu am uitat să amintim că în acest spațiu proprietățile curative ale plantelor au fost observate încă din vremea dacilor.

2.2. În cel de-al doilea capitol, am avut în vedere principalele direcții în cercetarea terminologică, distincția dintre *lexicul comun* și *lexicul specializat*, relația dintre terminologia botanică științifică și terminologia botanică populară, precum și studiul terminologiei din perspectiva filozofiei limbajului. Distincțiile și conceptele prezentate aici datorează mult viziunii coșeriene referitoare la limbaj în general și la problemele terminologiilor în special. Astfel, trebuie observat că, spre deosebire de felul riguros în care sunt structurate terminologiile tehnico-științifice, în funcție de anumite criterii obiective, felul în care sunt structurate terminologiile populare ține seama de diverse criterii subiective, de intuiția vorbitorilor, de viziunea lor asupra lumii ș.a.m.d. Din acest motiv, ne-au interesat îndeosebi etapele parcurse de nomenclatura botanică în evoluția sa de la termenii exclusiv populari la termenii exclusiv științifici, de la contribuțiile de pionerat ale lui Hipocrate până la cele decisive ale lui Linné. În plus, am inventariat și trăsăturile caracteristice ale „modelului naiv”, respectiv ale „modelului savant” (după anumiți specialiști), care pun în evidență și mai bine diferențele dintre cele două categorii de fapte lingvistice.

2.3. În cel de-al treilea capitol, în care am studiat și expus structura lexicului botanic popular, nu am luat în considerație, desigur, toți termenii din lexicul botanic popular românesc, ci am restrâns inventarul lor la un număr rezonabil, selectându-i doar pe cei relevanți pentru studiul de față.

Întâi de toate, ne-am ocupat de problema denumirilor de plante din substratul autohton. În legătură cu această problemă, se remarcă diversitatea opiniilor exprimate de către cercetători. Această situație este generată de faptul că nu există texte scrise cu privire la limba traco-dacilor. Totuși, specialiștii sunt de acord că denumiri precum *brusture*, *coacăză*, *mărar*, *mazăre*, *strugure* etc. ar putea proveni într-adevăr din respectivul substrat.

O altă problemă la care ne-am referit a fost cea a etimologiei denumirilor de plante, cu scopul de a sublinia faptul că terminologia botanică populară s-a constituit pe un nucleu de sorginte latină. Astfel, nomenclatura botanică populară românească este formată din elemente moștenite din substratul traco-dac și din latină (cum sunt, de pildă, termenii *lăptucă*, *linte* etc.), peste care s-au suprapus elemente împrumutate din alte limbi de-a lungul timpului.

Partea cea mai amplă a acestui capitol este rezervată denominării realizate în lexicul botanic popular românesc prin procedeul metaforei. Ca atare, am avut în vedere termenii botanici populari care reflectă viziunea omului din popor asupra extralingvisticului, care atestă totodată arta sa, istețimea, spiritul de observație. La procesul de denominare a plantelor au contribuit, în egală măsură, toate generațiile, în decursul evoluției poporului român. După cum se poate vedea, metafora reprezintă un procedeu de denominare predominant în lexicul botanic popular. Prin urmare, am evidențiat legăturile dintre denumirea plantei și condițiile care au determinat selectarea anumitor denumiri. Se observă că metaforele rezultă adesea din asemănarea formei

părților plantei (flori, frunze, fructe, ramuri, tulpini), cu elemente din mediul în care a trăit omul, de-a lungul timpului.

Am luat în considerație două tipuri majore de metafore: (a) *metafora animat pentru inanimat* (de exemplu: *chica-voinicului, coada-șoricelului, limba-mielului, ochiul-boului, limba-oii-de-cea-amară, gura-moroiului, gușa-porumbelului, mâna-Maicii Domnului, palma-lui-Adam* etc.) și (b) *metafora inanimat pentru inanimat* (de exemplu: *brebuț, căldărușă, dumbravnică, frăgăriță, lumânărică, mălinaș, busuioc-nebun, foarfeca-bălții, varga-ciobanului* etc.). Evident, în lucrarea noastră, am desfășurat termenii metaforici în funcție de mai multe sub-tipuri ale acestor două tipuri de metafore.

Am făcut, totodată, și referire la denumirile de plante care reprezintă creații pe teren românesc prin derivarea cu sufixe. Și acest procedeu este socotit ca fiind unul foarte productiv în terminologia botanică populară. Structurile derivate din lexicul botanic popular românesc aparțin derivării cu sufixe, derivării cu prefixe și derivării regresive. Derivatele se referă în general la aspectul plantei, la culoare, miros, gust, „comportament”, proprietățile unei părți alcătuitoare a plantei și pot reflecta corelația cu boala pe care se presupune că o tratează ele ori pot face trimitere la obiecte de uz practic, la habitatul plantei, perioada de apariție a plantei, momentul zilei, anotimpul. Numele de plante rezultate ca urmare a procedurii compunerii reprezintă cea mai mare parte a lexicului botanic popular. Prin urmare, am luat în considerație atât compusele obținute prin coordonare, cât și compusele obținute prin juxtapunere, subordonare, dar și compusele-propoziții. Deși compunerea prin juxtapunere este considerată o compunere de tip savant, ea este totuși prezentă și în lexicul botanic popular, chiar dacă este slab reprezentată numeric. Am luat în calcul și termenii rezultați în urma conversiunii, a etimologiei populare și a contaminației.

2.4. În cel de-al patrulea capitol, am încercat să arătăm că pentru înțelegerea problematicii denumirilor populare de plante este necesară abordarea studiului acestora în contextul mai larg al mecanismelor care influențează procesul de denominare. Ca atare, am scos în evidență legătura dintre credințele, obiceiurile oamenilor din popor și denumirile acordate unor plante, modul în care se reflectă în cuvinte mentalitatea populară românească, maniera în care gândirea magică, religioasă a influențat procesul de denominare a plantelor.

3. Concluzii

În urma efectuării prezentei cercetări, am constatat că bogatul tezaur de termeni populari românești referitori la plantele medicinale indică nu doar existența unei „științe” empirice (a unei „botanici populare”), dezvoltată printr-un proces milenar de poporul român, ci, mai ales, și existența unei „științe” a denumirii plantelor medicinale în limba română. În această privință, vorbitorii români au dovedit (și dovedesc în continuare) un simț lingvistic extraordinar și o imaginație nelimitată, valorificând în mod creator toate resursele și mijloacele limbii noastre.

Cuvinte-cheie: *nume de plante, terminologie populară, terminologie științifică, denominarea plantelor medicinale, metaforă, mijloace interne de îmbogățire a vocabularului*

CUPRINS

Argument	4
Capitolul I – Istoricul cercetărilor privind terminologia botanică populară românească	9
1.1. Acțiuni legate de adunarea și consemnarea numelor de plante	10
1.2. Scurt istoric al plantelor	18
Capitolul II – Terminologia	25
2.1. Distincția <i>limbaj primar</i> – <i>metalimbaj</i>	25
2.2. Distincția <i>lexic comun</i> – <i>lexic specializat</i>	28
2.3. Domeniul terminologiei	34
2.4. Terminologia botanică științifică și terminologia botanică populară	40
2.5. Terminologia din perspectiva filozofiei limbajului	47
Capitolul III – Structura lexicului botanic popular	56
3.1. Denumiri de plante din substratul autohton	56
3.2. Problema etimologiei denumirilor de plante	59
3.3. Procedee de denominare în lexicul botanic popular	62
3.3.1. Metafora	62
3.3.1.1. Metafora <i>animat pentru inanimat</i>	64
3.3.1.2. Metafora <i>inanimat pentru inanimat</i>	71
3.3.2. Derivarea	83
3.3.2.1. Derivarea cu sufixe diminutive	86
3.3.2.2. Derivarea cu sufixe augmentative	94
3.3.2.3. Derivarea cu prefixe și derivarea regresivă	96
3.3.3. Compunerea	97
3.3.3.1. Compunerea prin coordonare	97
3.3.3.2. Compunerea prin juxtapunere	97
3.3.3.3. Compunerea prin subordonare	98
3.3.3.4. Compuse-propoziții	100
3.3.4. Conversiunea	100
3.3.5. Etimologia populară	101
3.3.6. Contaminația	102
Capitolul IV – Modele culturale fixate la nivelul terminologiei botanice populare	106
4.1. Plantele medicinale – surse pentru medicina clasică	106
4.2. Semnificațiile florei în tradițiile populare românești	115
4.3. Gândirea magică și procesul de denominare a plantelor	122
4.4. Simbolistica plantelor în viziunea populară	129
Concluzii	135
Bibliografie	141
Indice de termeni botanici populari	153

Bibliografie selectivă

- Alexan, Mircea, Bojor, Ovidiu, *Flora medicinală a României*, vol. I, Editura Ceres, București, 1988.
- Ardelean Aurel, Mohan Gheorghe, *Flora medicinală a României*, Editura All, București, 2008.
- Balan, Mihailovici, Aurelia, *Noțiuni de terminologie despre viața cuvintelor și problemele terminologiei actuale*, Oscar Print, București, 2003.
- Barrau, J. I., art. *Plante cultivate*, în Pierre Bonte și Michel Izard (coord.), *Dicționar de etnologie și antropologie*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura Polirom, Iași, 2007.
- Bălănescu, Olga, *Limbaje de specialitate*, Editura Universității, București, 2000.
- Bejan, Dumitru, *Nume românești de plante*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1991.
- Benjamin, W., *Problemes de sociologie du langage*, în „Essais”, II, Denoël, Paris, 1983.
- Bidu-Vrânceanu, Angela, *Structura vocabularului limbii române contemporane*, Editura Științifică, București, 1986.
- Bidu-Vrânceanu, Angela (coord.), *Lexic comun, lexic specializat*, Editura Universității, București, 2000.
- Bidu-Vrânceanu, Angela (coord.), *Lexic științific interdisciplinar*, Editura Universității, București, 2001.
- Blaa, Lucian, *Trilogia culturii*, Editura Humanitas, București, 2011.
- Bojor, Ovidiu, Alexan, Mircea, *Plantele medicinale și aromatice de la A la Z*, Ediția a II-a revăzută și completată, Editura RECOOP, București, 1984.
- Bojor, Ovidiu, *Plantele în elixirele dragostei*, Editura Ceres, București, 1993.
- Bologa, Valeriu, Lucian, *Despre medicina populară românească*, Editura Medicală, București, 1970.
- Borza, Alexandru, *Dicționar etnobotanic, cuprinzând denumirile populare românești și în alte limbi ale plantelor din România*, Editura Academiei R.S.R., București, 1968.
- Brătulescu, Monica, *Câteva tipuri de metafore în folclor. Studii de poetică și stilistică*, București, 1966.
- Brâncuș, Grigore, *Vocabularul autohton al limbii române*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983.
- Brâncuș, Grigore, *Cercetări asupra fondului traco-dac al limbii române*, Editura Dacica, București, 2009.
- Bujorean, George, *Boli, leacuri și plante de leac cunoscute de țărâtimea românească*, Editura Paideia, București, 2001.
- Bursuc, Alina, *Terminologia botanică din perspectivă coșeriană*, în „Anuar de lingvistică și istorie literară” (Alil), 2011, p. 111-119.
- Butură, Valer, *Etnografia poporului român. Cultura materială*, Editura Dacia, Cluj Napoca, 1978.
- Butură, Valer, *Enciclopedie de etnobotanică românească*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979.

- Cabré, Maria Teresa, *La terminologie. Théorie, méthode et applications*, Armand Colin, Paris, 1998.
- Candrea, Aurel, I., *Folclorul medical român comparat. Privire generală. Medicina magică*, Editura Polirom, Iași, 1999.
- Capidan, Theodor, *Limbă și cultură*, Editura Fundația Regală pentru Literatură și Artă, București, 1943.
- Cassirer, Ernst, *Eseu despre om. O introducere în filozofia culturii umane*, traducere de Constantin Coșman, Editura Humanitas, București, 1994.
- Chiș, D., *Cuvânt și termen*, Editura Augusta, Timișoara, 2001.
- Ciobanu, Fulvia, Hasan, Finuța, *Formarea cuvintelor în limba română. Compunerea*, vol. I, Editura Academiei, București, 1970.
- Ciobanu, Georgeta, *Elemente de terminologie*, Editura Mirton, Timișoara, 1998.
- Ciorănescu, Alexandru, *Dicționarul etimologic al limbii române*, Editura Saeculum I.O., București, 2004.
- Ciubotaru, Silvia, *Folclor medical din Moldova*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2005.
- Clim, Marius, Radu, *Neologismul în lexicografia românească*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2012.
- Constantinescu, C., *Plantele medicinale în apărarea sănătății*, Editura Recoop, București, 1976.
- Constantinescu, Gr., Hațieganu-Buruiană, Elena, *Să ne cunoaștem plantele medicinale, proprietățile lor terapeutice și modul de folosire*, Editura Medicală, București, 1986.
- Eugeniu Coșeriu, *Lingvistica integrală*, interviu realizat de Nicolae Saramandu, Editura Fundației Culturale Române, București, 1996.
- Coșeriu, Eugeniu, *Sincronie, diacronie și istorie*, versiune în limba română de Nicolae Saramandu, Editura Enciclopedică, București, 1997.
- Coșeriu, Eugeniu, *Introducere în lingvistică*, traducere din spaniolă de Elena Ardeleanu și Eugenia Bojoga, cuvânt înainte de Mircea Borcilă, Ediția a II-a, Editura Echinox, Cluj, 1999.
- Coșeriu, Eugeniu, *Lecții de lingvistică generală*, traducere din spaniolă de Eugenia Bojoga, cuvânt înainte de Mircea Borcilă, Editura Arc, Chișinău, 2000.
- Coșeriu, Eugeniu, *Teoria limbajului și lingvistică generală. Cinci studii*, ediție în limba română de Nicolae Saramandu, Editura Enciclopedică, București, 2004.
- Coșeriu, Eugeniu, *Omul și limbajul său. Studii de filozofie a limbajului, teorie a limbii și lingvistică generală*, Antologie, argument, note, bibliografie și indici de Dorel Fînar, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2009.
- Coșeriu, Eugeniu, *Istoria filozofiei limbajului de la începuturi până la Rousseau*, traducere de Eugen Munteanu și Mădălina Ungureanu, ediție nouă de Jörn Albrecht; remarcă preliminară de Jürgen Trabant, Editura Humanitas, București, 2011.
- Coteanu, Ion, *Stilistica funcțională a limbii române. Stil, stilistică, limbaj*, vol. I., Editura Academiei, București 1973.
- Coteanu, Ion, Forăscu, Narcisa, Bidu-Vrănceanu, Angela, *Limba română contemporană și vocabularul*, Editura Didactică și Pedagogică, București 1985.

- Coteanu, Ion, Sala, Marius, *Etimologia limbii române*, Editura Academiei, București, 1987.
- Depecker, L., *Entre signe et concept. Eléments de terminologie générale*, Presses Sorbonne Nouvelle, Paris, 2002.
- Dihoru, Gheorghe, *Dicționar pentru recunoașterea și folosirea plantelor medicinale*, Editura Ceres, București, 1978.
- Dobo, Alexandru, *Farmacia edenică*, Editura Nirvana, București, 1993.
- Dragoș, Dorin, *Plante de leac pentru tămăduirea sufletului*, Editura Tritonic, București, 2005.
- Drăgulescu, Constantin, *Plante medicinal-alimentare din flora spontană*, Editura Ceres, București, 1992.
- Dumistrăcel, Stelian, *Pînă-n pînzele albe. Expresii românești. Biografii – motivații*, Ediția a II-a revăzută și augmentată, Institutul European, Iași, 2001.
- Dumistrăcel, Stelian, *Lexic românesc, cuvinte, metafore, expresii*, Casa Editorială Demiurg Plus, Iași, 2011.
- Eco, Umberto, *Tratat de semiotică generală*, Editura Științifică și Enciclopedică, București 1982.
- Eliade, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, vol. I, Editura Științifică și Enciclopedică, București 1981.
- Eliade, Mircea, *Tratat de istoria religiilor*, Editura Humanitas, București, 1992.
- Eliade, Mircea, *Aspecte ale mitului*, Editura Univers, București, 1999.
- Evseev, Ivan, *Dicționar de simboluri*, Editura Vox, București, 2007.
- Felber, H., *Manuel de terminologie*, UNESCO, Paris, 1987.
- Florescu, Cristina, *Probleme de semantică a limbii române*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2007.
- Forăscu, Narcisa, *Sinonimia. Teorie și practică*, Editura Universității din București, București, 2007.
- Frâncu, Constantin, *Geneza limbii române și etnogeneza românilor*, Casa Editorială Demiurg, Iași, 1999.
- Gafton, Alexandru, *Elemente de istorie a limbii române*, Editura Restitutio, Iași 2001.
- Gheție, Ion, *Introducere în studiul limbii române literare*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982.
- Ghinoiu, Ion, *Lumea de aici, lumea de dincolo. Ipostaze românești ale nemuririi*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1999.
- Gorovei, Artur, *Literatura populară*, Ediție îngrijită, introducere, note, comentarii, bibliografie și glosar de Iordan Datcu, Editura Minerva, București, 1985.
- Gorovei, Artur, *Ouăle de Paști. Studiu de folclor*, ediție îngrijită de Antoaneta Olteanu, Editura Paideia, București, 2001.
- Gorovei, Artur, Ciaușanu, Gh., F., *Credințe și superstiții românești*, ediție de Irina Nicolau și Carmen Mihalache, Editura Humanitas, București, 2012.
- Graur, Al., *Încercare asupra fondului principal lexical al limbii române*, Editura Academiei, București, 1954.
- Graur, Al., Wald, Lucia, *Tratat de lingvistică generală*, Editura Academică, București, 1971.
- Groza, Liviu, *Elemente de lexicologie*, Humanitas Educational, București, 2004.
- Guiraud, Pierre, *La sémantique*, Presses Universitaires de France, Paris, 1964.

- Hasdeu, B. P., *Cuvente den bătrâni*, vol. I, ediție îngrijită, studiu introductiv și note de G. Mihăilă, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983.
- Hristea, Theodor, *Probleme de etimologie. Studii, articole, note*, Editura Științifică, București, 1968.
- Hristea, Theodor (coord.), *Sinteze de limba română*, ediția a III-a, Editura Albatros, București, 1984.
- Humboldt, Wilhem, *Despre diversitatea structurală a limbilor și influența ei asupra dezvoltării umane a spiritualității* [1836], versiune românească, introducere, notă asupra traducerii, tabel cronologic, bibliografie și indici de Eugen Munteanu, Editura Humanitas, București, 2008.
- Iordan, Iorgu, *Limba română contemporană*, ediție nouă [ediția I – 1954], Editura Ministerului Învățământului [București], 1956.
- Iordan, Iorgu, *Stilistica limbii române* (ediția a II-a), Editura Științifică, București, 1975.
- Irimia, Dumitru, *Introducere în stilistică*, Editura Polirom, Iași, 1999.
- Ivănescu, Gheorghe, *Istoria limbii române* (ediția a II-a), Editura Junimea, Iași, 2000.
- Lobiuc, Ioan, *Contacte dintre limbi. Partea I: Istoricul teoriilor și metodologiilor*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2004.
- Marian, S., Fl., *Botanica poporană română*, vol. I., ediție îngrijită de Aura Brădățan, Editura Mușatinii, Suceava, 2008.
- Mihail, Zamfira, *Terminologia portului popular românesc din perspectivă etnolingvistică comparată sud-est europeană*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1978.
- Mihail, Zamfira, *Etimologia din perspectivă etnolingvistică*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2000.
- Mihăilă, G., *Studii de lexicologie și istorie a lingvisticii românești*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1973.
- Mihăescu, Eugen, *Dicționarul plantelor de leac*, ediția a II-a, revizuită, Editura Călin, București, 2008.
- Milică, Ioan, *Modele naive și modele savante în reprezentarea lingvistică a realității: denumirile de plante*, în „Limba română”, anul XX, nr. 11-12, pp. 77-87.
- Milică, Ioan, în *Imaginarul creștin în denumirile populare românești de plante*, în vol. *Perspective asupra textului și discursului religios*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2013, pp. 319-346.
- Mocanu, Șt., Răducanu, D., *Plantele medicinale în terapeutică*, Editura Militară, București, 1983.
- Munteanu, Cristinel, *Lingvistica integrală coșeriană. Teorie, aplicații și interviuri*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2012.
- Munteanu, Eugen, *Introducere în lingvistică*, Editura Polirom, Iași, 2005.
- Munteanu, Eugen, *Lexicologie biblică românească*, Editura Humanitas, București, 2008.
- Neț, Mariana, *Lingvistică generală, semiotică, mentalități. O perspectivă de filosofie a limbajului*, Institutul European, Iași, 2005.
- Negru, Andrei, *Principiile și modalitățile de unificare și standardizare a nomenclurii botanice românești*, în „Akademos”, nr. 1 (16), 2010, pp. 86-90.
- Niculae, Cornel, Dan, *Mătrăguna. O etnobotanică magică. Leacuri și remedii magice*, Editura Carpathia Rex, București, 2006.

- Oișteanu, Andrei, *Ordine și Haos. Mit și magie în cultura tradițională românească*, Editura Polirom, Iași, 2013.
- Olinescu, Marcel, *Mitologie românească*, Editura Saeculum Vizual, București, 2008.
- Olteanu, Antoaneta, *Ipostaze ale maleficului în medicina magică*, Editura Paideia, București, 1994.
- Oprea, Ioan, *Elemente de filozofie a limbii*, Institutul European, Iași, 2007.
- Pavel, Eugeniu, Costin, Rucăreanu, *Introducere în terminologie*, Editura Academiei Române, București, 2001.
- Pârvu, C., *Universul plantelor. Mică enciclopedie*, Editura Enciclopedică, București, 1991.
- Pop-Curșeu, Ioan, *Magie și vrăjitorie în cultura română. Istorie, literatură, mentalități*, Editura Cartea Românească, București, Polirom, Iași, 2013.
- Popoiu, Paula, *Etnologie universală și românească*, Editura Oscar Print, București, 2003.
- Pușcariu, Sextil, *Limba română. I. Privire generală*, prefață de G. Istrate, note, bibliografie de Ilie Dan, Editura Minerva, București, 1976.
- Rosetti, Al., *Istoria limbii române literare. I. De la origini până la începutul secolului al XIX-lea*, ediția a doua revăzută și adăugită, Editura Minerva, București, 1971.
- Russu, I.I., *Elemente autohtone în limba română. Substratul comun româno-albanez*, Editura Academiei, București, 1970.
- Russu, I.I., *Etnogeneza românilor. Fondul autohton traco-dacic și componenta latino-romanică*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981.
- Sala, Marius, *De la latină la română*, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998.
- Sala, Marius, *Introducere în etimologia limbii române*, Editura Univers Enciclopedic, București, 1999.
- Sanie, Silviu, *Din istoria culturii și religiei geto-dace*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 1999.
- Saussure, Ferdinand, *Curs de lingvistică generală*, Editura Polirom, Iași, 1998.
- Savin, Petronela, *Universul din lingură. Despre terminologia alimentară românească*, Institutul European, Iași, 2012.
- Săvulescu Traian, *Începuturile științei în România, Cap. Marele precursor al botanicii în România, țăranul*, Editura Botanica, București, 1966.
- Singh, Simon, Edzard, Ernst, *Adevărul despre medicina alternativă*, traducere de Dana-Ligia Ilin, Editura Humanitas, București, 2013.
- Stoichițoiu-Ichim, Adriana, *Vocabularul limbii, române actuale. Dinamică, influențe, creativitate*, Editura ALL, București, 2001.
- Stoichițoiu-Ichim, Adriana, *Creativitate lexicală în româna actuală*, Editura Universității, București, 2006.
- Slave, Elena, *Probleme de lingvistică generală*, vol. I., Editura Academiei, București, 1959.
- Staufe, Ludwig, Adolf, *Basmе populare din Bucovina*, traducere din limba germană de Viorica Nișcov și Helga Stein, Editura Saeculum I.O., București, 2010.
- Șăineanu, Lazăr, *Încercare asupra semasiologiei limbei române. Studii istorice despre tranzițiunea sensurilor [1887]*, Cu o alocuțiune-prefață de B. P. Hasdeu, Ediție îngrijită, studiu introductiv și indice de Livia Vasiliuță, Editura de Vest, Timișoara, 1999.
- Ștefănescu, Paul, *Plante de vrajă (hierobotanică)*, Editura All, București, 1996.

- Ștefănescu, Paul, *Buruiana diavolului. Incursiune în lumea plantelor magice*, Editura Vestala, București, 2008.
- Tămaș, M., *Dicționar poliglot de plante medicinale*, ediția a II-a, Tipografia UMF, Cluj-Napoca, 1999.
- Tătaru, Teresa B., *Terminologia botanică creștină la poporul român. Studiu etnobotanic. Omagiu Profesorului Alexandru Borza*, Ausburg, 1993.
- Temelie, Mihaela, *Plante medicinale spontane*, Rovimed Publisher, Bacău, 2005.
- Temelie, Mihaela, *Enciclopedia plantelor medicinale spontane din România*, Rovimed Publisher, 2007.
- Toma, Elena, *Despre metafora terminologică în româna contemporană*, în „Cercetări de lingvistică”, XXVII, 1982.
- Tudose, Claudia, *Derivarea cu sufixe în româna populară*, Tipografia Universității din București, 1978.
- Ursache, Petru, *Etnosofia*, Editura Paideia, București, 2006.
- Ursu, N.A., *Formarea terminologiei științifice românești*, Editura Științifică, București, 1962.
- Váczy, Kálmán, Ardelean, Aurel, Bartók, Katalin, *Carl Linné (1707-1778). Viață, operă, destăinuirii*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 1999.
- Váczy, C., *Dicționar botanic poliglot*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980.
- Vasile, Teodor, *Flora în slujba vieții. Mărturii biblice*, Pro Editură și Tipografie, București, 2010.
- Vianu, Tudor, *Studii de stilistică*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1968.
- Vințeler, Onufrie, *Probleme de sinonimie*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983.
- Vulcănescu, Romulus, *Mitologia poporului român*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1987.
- Wasserman, Lazăr, Goldenberg, Iosif, *Despre medicina populară românească*, Editura Medicală, București, 1970.
- Zafiu, Rodica, *Diversitate stilistică în româna actuală*, Editura Universității din București, București, 2001.
- Zugun, Petru, *Lexicologia limbii române. Prelegeri*, Tehno Press, Iași, 2000.
- Zugun, Petru, Minuț, Ana-Maria, *Formarea cuvintelor. Teorie și practică*, Editura Sedcom Libris, Iași, 2005.